

Kia Tūtahi

Te Whakaaetanga Whanaungatanga i waenga i ngā
Hapori o Aotearoa me te Kāwanatanga o Aotearoa

Wawata

E mahi tahi ana ngā hapori o Aotearoa me te Kāwanatanga o Aotearoa mō tētahi iwi whānui tika, urutomo me te whaihua.

Kaupapa

E nui haere te mahi tahi ā ngā hapori me te kāwanatanga ki te whakatūtaki i ngā whakapātari ahurea, pāpori, taiao me te ōhanga mō tō tātau iwi whānui. I roto i tēnei horopaki, e tautoko ana te Whakaaetanga Whanaungatanga i te waihangatanga o ngā whanaungatanga kaha i waenga i ngā hapori me te kāwanatanga, e āhei ai te katoa ki ngā painga, e tutuki ngātahi i a tātau tā tātau kaupapa.

Tūāpapa

Ko te mahi ā ngā hapori me te kāwanatanga te pū o te hanganga o tō tātau iwi whānui. Ko te iho o tō tātau whanaungatanga, ko ngā tūmanako me te toiora o ngā whānau me ngā tāngata takitahi i roto i ō tātau hapori.

Ko tātau, ngā hapori me te kāwanatanga:

- e whakaae ana ki te whanaungatanga hira i waenga i te Karauna me te tangata whenua nā roto mai i Te Tiriti o Waitangi
- e whakamana i te hītori me ngā mahi o mua i whakatutukihia e ngā hapori me te kāwanatanga ki te whakakaha whanaungatanga
- e whakaute me te uara i ngā ahurea maha me te kanorautanga o ngā hapori o Aotearoa
- e whakaute me te uara i te whai wāhitanga o te tangata whenua, ngā whakahaere o te hapori me ō te rāngai tūao; ahakoa iti, nui rānei, ōkawa, kōkau rānei
- e whakaute me te uara i ngā whai wāhitanga o te katoa e whakapau kaha tūao mō te painga o ō rātau hapori
- e whakaute i te tūmahi o te kāwanatanga ki te whakatau kaupapa here me te whakahaere i ngā rawa tūmatanui, me te hiranga o te tuku whakaaro ā ngā hapori ki te whakawhanaketanga kaupapa here.

Tikanga

Ko tātau, ngā hapori me te kāwanatanga, kei te whakaae kia noho ngā mātāpono hei tūāpapa mō ngā mahinga pūmau e waihangahia ai tō tātau whanaungatanga.

Ka whakautehia e tātau Te Tiriti o Waitangi.

- E whakaute ana tātau i Te Tiriti o Waitangi hei tuinga tūāpapa mō Aotearoa.
- E whakaute i ngā here katoa e mea ai ngā rōpū i raro i Te Tiriti o Waitangi.
- Ka tuituia e tātau Te Tiriti ki roto i ngā mahi ka mahia e tātau.

Kei a tātau katoa te kawenga rangapū ki te whakarongo me te urupare ki ngā reo katoa.

- Ka toro atu tātau ki ērā kāore e tino whakaurua mai me te urupare anō ki te kanorautanga i roto i ō tātau hapori.
- Ka whai whakaarohia e tātau te hunga e whai pānga i a rā ki ā tātau mahi.
- Ka mahi tātau kia taea e ngā hapori te whakarite i ō rātau anō huarahi mō te painga o te katoa.
- Ka whakawhānuhia e tātau ngā whai wāhitanga mō ngā tāngata ki te whakauru me te whaihua.
- Ka whakatairanga tātau i ngā mātāpono me te whāinga o tēnei Whakaaetanga Whanaungatanga.

Ka mahi tātau i runga i te pono.

- Ka tutuki i a tātau tā tātau e kōrero me te whakarite ka mārama ngā tāngata katoa ki tēnei.
- Ka mahi tahi tātau ki te whakatatū i ngā raruraru ka pupū ake i waenga i a tātau.
- Ka mahi tātau i runga i te ngākau ohaoha tētahi ki tētahi.
- Ka tuarhia e tātau ō tātau mohiotanga, te whakanui i ngā whakatutukitanga me te mau ki ngā tohutohu o ō tātau wheako.

Ko te whakawhirinaki me te ngākau whakaute tētahi ki tētahi te tūāpapa o ā tātau mahi.

- Ka pono tātau me te ngākau tuwhera.
- Ka whanake me te whakatairanga whakawhitwhiti tōtika tātau.
- Ka urupare tātau ki ngā ārahitanga me ngā tohutohu tētahi ki tētahi.

- Ka whakaute tātau i ā tātau tūmahi me ngā kawenga rerekē.

Ngā Mahinga

Kei tā tātau whakatinana i ngā mātāpono te momohotanga o te Whakaaetanga Whanaungatanga. Tīmata ai tātau mai i te tūāpapa kaha o te tekau tau neke atu ki te whakakaha whanaungatanga i waenga i ngā hapori me te kāwanatanga me te whakarato i ngā hua pai ake mō ngā tāngata o Aotearoa.

Ka ū tātau ki te whakatinana i te Whakaaetanga Whanaungatanga kia tutuki ngā putanga e whai ake.

- E mārama whānuitia ai ngā mātāpono o te Whakaaetanga Whanaungatanga me te whakatauiria i roto i ngā mahinga pai ōrite.
- He tūturu me te whaitake te tūtaki a ngā hapori me te kāwanatanga i runga i ngā take whai pānga me ngā take hira.
- Nā ngā whanaungatanga whai hua i waenga i ngā hapori me te kāwanatanga e puta ai ngā whakatau pai e whakaata ana i ngā pānga tētahi ki tētahi.
- E tatū ana i ngā hapori me te kāwanatanga ngā take āwangawanga wā roa, pēnei i te whai wāhi mai ki ngā whakaritenga-whakatau mō ngā take e pā ana ki te kaupapa here me te tuku ratonga, me ngā whakaritenga tuku pūtea.
- Kei ngā hapori me te kāwanatanga ngā rawa hei tautoko i te mahi tahi.
- Ka arotake ngātahitia e ngā hapori me te kāwanatanga te kauneketanga me te tuari akoranga.

Ka whakamahia e tātau ngā pūkenga me ngā mohiotanga kei roto i ō tātau hapori me te kāwanatanga ki te whakatatū i ngā rerekētanga me te whakarite rautaki kia whai whakaarohia ngā mātāpono i roto i tēnei Whakaaetanga Whanaungatanga.

Ngā Kaihaina

I hainahia e ngā hapori o Aotearoa me te Kāwanatanga o Aotearoa:

Ingoa

Te rā

.....

